

ОТ АДА НА ДВАЙСЕТТОТО СТОЛЕТИЕ ДО СВОБОДАТА

Днес, от дистанцията на времето, Вапцаровата идея за свободата, самата мисия на бунтуващия се в името на свободата човек изпъкват още по-силно. В определен смисъл може да се каже, че свободата представлява купола на вселената, наречена Вапцаров. Оттук тръгват нишките на влюбването и разделите, на борбата и съпротивата, на сливането на индивидуална съдба със съдбата на народа и човечеството. Ето защо ще засегна по-подробно проблема за свободата и свободния човек, проблем, който има изключително значение за философията и поетиката на Вапцаров, за жизнената му линия на поведение.

Отличителното качество на Вапцаров в историята на българската поезия през XX в. е начинът, по който той възприема свободата като вроден, органически предпоставен белег на човешката индивидуалност. Свободата е семката в зачатieto на човека. Първият вик на лирическия герой на Вапцаров е вик за свобода, посягане към другите, към света, но и към собствената легитимация. Свободата не е просто осъзнаване на необходимости, труден процес на проглеждане, вдъхновение от небесните повели, а е и най-първичен импулс, знак на индивида. В подобен план Вапцаров се оказва типичен персоналист – преди да направи избора си, личността се представя като такава именно защото на подсъзнателно равнище таи пориви към свободата.

В представите на поета цялата природа е създадена за свобода – птиците и камъните, фабриките и машините, моретата и планините. Само човекът е в състояние да оцени степените на свободата във външния свят, в собствената си същина и обкръжение.

Вапцаров вижда вселенския конфликт в това, че човекът, роден за свобода, е принуден да съществува лишен от нея. Показателно е как поетът преживява дълбоко това противоречие и се наема да го преодолява. Антирезата според него е между скапания живот и откраднатата свобода. Дилемата се концентрира в следното: Как да бъде възвърната на човека отнетата му свобода! Основната част от стихотворенията разнища такава антиреза и такова противопоставяне! Животът „без маска и без грим“ и стремежът: „Ще снемем ние/ слънцето при нас“.